

6. Професія. Кар'єра. Успіх: метод. посіб. / За заг. ред. Т. П. Цюман. Київ: Основа-Принт, 132 с.

7. Психологическое сопровождение выбора профессии в школе: учебное пособие. Санкт-Петербург: ООО Издательство «Северо-Запад»; 2006. 76 с.

8. Резапкина Г. В. Психология и выбор профессии: программа предпрофильной подготовки. Учебно-методическое пособие для психологов и педагогов. Москва: Генезис, 2005. 208 с.

ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ІЗ ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНО УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В. Б. Нечерда

Інститут проблем виховання НАПН України

У сучасному світі питання соціалізації зростаючої особистості і її соціальної успішності набувають надзвичайної важливості. Характерні для підростаючого покоління прагнення до зовнішніх аспектів успіху, таких як високий суспільний статус і матеріальне благополуччя, мають обов'язково доповнюватися розвитком у його представників таких важливих компонентів соціалізації, як моральна відповідальність, соціальна компетентність, готовність до гармонійної взаємодії з оточуючими. Саме тому одним із завдань сучасного закладу освіти є формування соціально успішної особистості учня. Академік Бех вважає необхідною для педагога орієнтацію на виховання успіхом як одну із важливих умов розвитку позитивної особистості: «Виховання успіхом, надання допомоги в прагненні вихованця задовольнити потребу в гідному місці в колективі однолітків – шлях створення довірливих взаємин творчої співдружності дорослих і дітей. Тільки за таких умов у підростаючої особистості виробляється готовність до сприйняття виховних впливів і правильного реагування на них» [1, с. 35].

Наразі очевидним є той факт, що відкритий для соціального партнерства заклад освіти ефективніше вирішує поставлені перед ним системою освіти завдання, швидше реагує на суспільні зміни, збагачується більшими ресурсами і відшукує оптимальні шляхи для успішного розвитку. Американські дослідники [4; 5] називають педагогіку партнерства інноваційним педагогічним методом, метою якого є формування здатності партнерів до рівноправного й рівноцінного діалогу та розвитку особистості його учасників. З цього приводу вітчизняні дослідниці наголошують, що «партнерство спрямоване на системні зміни, насамперед, зміну світогляду людей, має виявлятися в їхній суб'єктній активності... Результатом вважатиметься успішна кооперація діяльності ... із метою формування людини, гідної довіри» [2, с. 117]. Одними із надійних соціальних партнерів, на думку педагогів експериментальних закладів освіти лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя, є недержавні громадські організації.

Рефлексія науково-педагогічних джерел з проблеми соціального партнерства закладу освіти із громадськими організаціями й аналіз результатів проведеного експериментально-практичного етапу дослідження дозволили визначити основні переваги партнерської взаємодії закладів освіти із недержавними громадськими організаціями у формуванні соціально успішної особистості учня. На нашу думку, варто відзначити формування необхідних для життєвої і соціальної успішності компетентностей учнів, зокрема, розвиток навичок спілкування з представниками різних вікових категорій і соціальних груп, толерантності, соціальної мобільності, самоконтролю у міжособистісних і міжгрупових взаєминах, а також таких якостей, як дисциплінованість, наполегливість, відповідальність та ініціативність, разом з тим значною перевагою вважаємо ознайомлення учнів із різними соціальними ролями і соціальними моделями поведінки, що, у цілому, сприяє адаптації учнів у соціумі.

Також зазначимо, що сучасні громадські організації мають вагомий досвід у написанні і реалізації проєктів за бюджетної підтримки ЄС, який допомагає закладам освіти у формуванні нових принципів і підходів до організації освітнього процесу. Окрім того, за результатами співпраці експериментальних закладів освіти із громадськими організаціями, соціальне партнерство позитивно впливає на ставлення територіальної громади і батьківської громадськості до закладу та його комунікацію із представниками влади, а також підвищує імідж закладу освіти.

Під час упровадження у практику експериментальних закладів освіти програми формування соціально успішної особистості у партнерській взаємодії закладу освіти із громадськими організаціями було проведено онлайн-заходи для педагогів із залученням представників громадських організацій «Національна рада жінок України», «Всеукраїнська ліга історії та культури хортингу», «Ліга розвитку людини» й ін., зокрема, семінари «Готовність до соціального партнерства із громадськими організаціями», «Партнерство для успішного розвитку», педагогічну раду «Партнерство школи й родини – шлях дитини до успіху», круглий стіл «Партнерство закладу освіти і громадських організацій у формуванні соціально успішної особистості учня» та ін.

Упродовж реалізації програми формувального експерименту педагоги мали змогу ознайомитись із нормативно-правовою базою зазначених організацій та їхнім успішним досвідом співпраці із закладами загальної середньої освіти, а також, спільно із представниками громадських організацій, визначити засади педагогіки партнерства: «поважати особистість іншої людини; доброзичливо й позитивно ставитись до інших; довіряти одне одному; працювати за технікою «діалог – взаємодія – взаємоповага»; розподіляти лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); працювати за принципами соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей)» [3, с. 7].

Під час підготовки педагогів до проведення заходів перевага надавалась індивідуальним формам роботи, зокрема, консультаціям («Як виховати конкурентоздатну особистість») та самоосвіті, також використовувались наступні методи: «мозковий штурм», ділова гра, аналіз історій і ситуацій. Результатами зазначених заходів стали: ефективний розподіл освітньої і громадської діяльності учнів; підвищення мотивації педагогів до соціального партнерства із громадськими організаціями; проведення представниками громадських організацій серії вебінарів для учнів і педагогів; залучення учнів до практики соціального служіння, що сприяла формуванню соціальної компетентності й набуттю учнями індивідуального досвіду вирішення актуальних життєвих завдань (навчальне й екскурсійне волонтерство) та ін.

Упродовж формувального експерименту на серії вебінарів для учнів «Успішне написання проєкту» та вебінарів для педагогів «Успішний проєкт: методика створення і алгоритм реалізації» висвітлювались типові помилки авторів та універсальні правила бюджету, менеджменту, комунікації і звітності проєктів, відбувалось знайомство із найвідомішими донорами, пропонувались для обговорення різні успішні проєкти, надавалась допомога у написанні власних креативних проєктів, зокрема, учнівського проєкту «Школа успіху вдома», необхідного для якісної дистанційної освіти дітей з особливими потребами, та спільного проєкту педагогічного і батьківського колективів «Моя школа – територія успіху».

Також у взаємодії із громадськими організаціями впроваджувались у практику формування соціально успішної особистості інформаційно-комунікаційні технології, такі як web-кейс для учнів «Мій успіх», web-квест для вчителів «Соціально успішний учень», ігрові технології, зокрема, ділова гра «Успішний директор школи», метою якої стало формування в учасників правильних уявлень щодо чинників, що забезпечують успішну діяльність, та рольова гра «Плануємо сімейний бюджет», під час якої учні мали змогу вдосконалювати емоційну культуру взаємин, необхідну для життєвого й соціального успіху, визначати економічні основи функціонування сім'ї, окрім того, упроваджувались фото-відео-технології, що забезпечували візуалізацію основних меседжів формування соціально успішної особистості тощо.

На підсумковому круглому столі «Дорогою успіху» позитивними результатами партнерської взаємодії закладу освіти із громадськими організаціями у формуванні соціально успішної особистості учня педагогічні колективи зазначили: виховання комунікативної компетентності учнів, формування їх активної життєвої позиції та просоціальних ціннісних орієнтацій, а також лідерських якостей; самореалізація учнів у суспільно значущій діяльності. Розмірковуючи з приводу важливості участі підростаючого покоління у діяльності недержавних громадських організацій, вчений Willetts наголошує, що це «дасть можливість зростаючій особистості розвивати здатність приймати самостійні рішення й розвивати емоційний

інтелект і самосвідомість» [5, с. 403]. Суголосною є думка іншої американської дослідниці Taylor, яка вважає, що завдяки залученості учнів закладів освіти до організації заходів громадських організацій і написання спільних з ними проєктів для них відкриваються нові горизонти пізнання й самоосвіти [4, с. 17].

Вважаємо, що для учнів співпраця із громадськими організаціями у ролі активістів, волонтерів, учасників заходів є потужним соціалізуючим фактором, оскільки вони долучаються до обговорення і розв'язання різних складних для них життєвих ситуацій, активізують процеси рефлексії і самоконтролю, осмислюють важливість відповідальності й організаторських умінь. Відтак учні отримують можливість інтеріоризації соціально значущих норм і цінностей, самореалізації у нових для себе видах діяльності та розвитку якостей і навичок, необхідних для життєвої і соціальної успішності.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Сучасна освіта на шляху досконалості. *Рідна школа*. 2021. № 1–2 (1072). С. 32–37.
2. Калініна Л., Лісова Н. Соціально-педагогічне партнерство як демократична модель державно-громадської взаємодії та компонента підручника для керівника освіти. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 105–120.
3. Марковська М., Титиш Г. Взаємодія в школі: 6 прикладів змін через партнерство / упоряд. Г. Титиш. Харків: ГО «ЕдКемп Україна», 2020. 77 с.
4. Taylor L. A. The role of non-governmental organizations in global education: a case study on Sub-Saharan Africa. Oxford: University of Mississippi, 2019. 64 с.
5. Willetts P. NGOs as Insider Participants: Evolution of the role of NGOs at the United Nations / Peter Willetts // Contribution to Elgar Handbook of Research on NGOs / Ed. A. Kellow and H. Murphy-Gregory. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2018. 488 pp.

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

С. А. Ничкало

Інститут проблем виховання НАПН України

Стрімкий розвиток цифрових інформаційних технологій, що розпочався ще наприкінці минулого століття, продовжує невпинно зростати і виявляти все більший вплив на усі сфери суспільного життя, в тому числі – на освіту. Віртуальний інформаційний простір значною мірою полегшує і прискорює навчальний процес, розширює можливості комунікації і, разом з тим, висуває перед педагогами нові питання, відповіді на які доводиться шукати як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

У цьому сенсі особливої уваги потребують навчальні предмети мистецького циклу, місія яких полягає не просто в передачі учням певних